

Ja jestem drogą, prawdą i życiem (J 14, 6)

List Pasterski Episkopatu Polski z okazji XII Tygodnia Wychowania

Drodzy Bracia i Siostry,

Już od dwunastu lat w pierwszą niedzielę września kierujemy do Was słowo związane z Tygodniem Wychowania. W dzisiejszej Ewangelii Jezus przypomina swoim słuchaczom: „Nikt z was, kto nie wyrzeka się wszystkiego, co posiada, nie może być moim uczniem” (Łk 14, 33). Te słowa Chrystusa uczą nas, że dojrzała decyzja pójścia za Jezusem wymaga konkretnych odniesień do naszego całego życia, w tym także do dzieła wychowania. Musimy więc pytać siebie nieustannie, w jaki sposób my, jako wychowawcy, rodzice, dziadkowie, nauczyciele, uwzględniamy w naszych relacjach z wychowankami to, że jesteśmy uczniami Chrystusa?

Myślą przewodnią XII Tygodnia Wychowania, który rozpocznie się w naszej Ojczyźnie w przyszłą niedzielę, stanowiąc będą słowa Jezusa zaczerpnięte z Ewangelii św. Jana: „Ja jestem drogą, prawdą i życiem” (J 14, 6). Towarzyszyć nam będzie również postać św. abpa Józefa Bilczewskiego, którego setną rocznicę śmierci będziemy przeżywać w tym roku szkolnym. Urodził się on 26 kwietnia 1860 r. w Wilamowicach, na terenie dzisiejszej diecezji bielsko-żywieckiej, a zmarł 20 marca 1923 r. we Lwowie. Był rektorem Uniwersytetu Lwowskiego i w latach 1900-1923 arcybiskupem metropolitą lwowskim. Św. Józef Bilczewski w swej działalności i nauczaniu wiele miejsca poświęcił sprawie chrześcijańskiego wychowania dzieci, młodzieży i dorosłych. Świadectwem tego są treści wychowawcze zawarte w jego pasterskich listach, które pisał w kaplicy przed Najświętszym Sakramentem.

1. Konieczność perspektywy wiary w wychowaniu

Św. abp Józef Bilczewski w jednym ze swoich listów napisał: „Istnienie i zadanie człowieka nie kończy się na tym świecie. (...) Dzięki Bogu, że nie, bo gdyby doczesność była nam ostatecznym kresem, to życie nasze, życie ludzkości byłoby najstraszniejszą zagadką” (Św. abp Józef Bilczewski, *O Kościele Chrystusowym*. List Pasterski do duchowieństwa i wiernych). Życie człowieka nie ogranicza się do doczesności, dlatego chrześcijański wychowawca patrzy na swoje zadania z perspektywy wiary, która sięga poza horyzont tego świata. Dla arcybiskupa Bilczewskiego Kościół jest „szkołą dla nieba”, która w swym programie wychowawczym uwzględnia ostateczny cel istnienia. Takie spojrzenie ratuje przed pesymizmem sianym przez tych, „według których nie warto żyć”, gdyż „życie, według nich jest złem i tylko złem”, i tworzy je tylko „bezcelowe ciągłe cierpienie i straszna nuda” (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Wiara i zaufanie Bogu wnosi natomiast w pracę wychowawczą optymizm i nadzieję. Życie ma sens. Gwarantem tego sensu jest Bóg, który pomimo obecnego w świecie zła i cierpienia zapewnia nas, że to do Niego należy ostatnie słowo. Sens ma również wychowywanie, także wtedy, kiedy w życiu wychowanków nie widać jeszcze owoców podejmowanych wysiłków. Trzeba oczywiście czynić wszystko, co w naszej ludzkiej mocy, korzystać z dostępnych metod i środków wychowawczych, ale trzeba też pamiętać o modlitwie i powierzeniu

wychowanków Bogu, który „mocą działającą w nas może uczynić nieskończenie więcej, niż prosimy czy rozumiemy” (Ef 3,20).

2. Decyzje zawsze z Jezusem – Drogą

Uwzględnienie w życiu perspektywy wiary ma też wpływ na podejmowanie przez nas życiowych decyzji. Człowiek, który z wiarą patrzy na życie, w planowaniu swojej przyszłości radzi się zawsze Jezusa, który jest jedyną pewną i bezpieczną Drogą. Dokonując w ten sposób mądrych wyborów dobrze i kompetentnie będzie wypełniał swe obowiązki. Będzie czynił wszystko z oddaniem i z miłością. Powiemy wtedy o kimś takim, że jest to lekarz, nauczyciel, ksiądz, urzędnik z „powołania”. Ten ktoś odnalazł swoje miejsce w życiu i dobrze wykorzystuje swoje predyspozycje oraz talenty w służbie Bogu i dla dobra bliźnich.

Św. abp Józef Bilczewski wychodząc z założenia, że ludzie najlepiej spełniają to, do czego lgnie ich serce, widzi w rozeznawaniu życiowej drogi z Bogiem jeden z najważniejszych elementów formacji własnej: „Strach ogarnia mię na myśl – pisze św. Józef Bilczewski – że całe życie człowieka zależy od dwóch, trzech czy czterech *tak* i od tyluż *nie*, wypowiedzianych między dziesiątym a trzydziestym rokiem życia lub nawet wcześniej”. Pochopne decyzje, podejmowane bez głębszego namysłu, wynikające z towarzyszącej im płytkiej motywacji mogą wyrzucić negatywne skutki na całe dalsze życie. Stąd konieczność nieustannego zadawania sobie pytania, czego oczekuje od nas w danej chwili Bóg: „Przede wszystkim mamy zawsze pamiętać o tym, że życie nie jest igraszką losu i nie wedle ślepego układu się trafu. Miłość Boża nas stworzyła, ona też obmyśliła stan, czyli drogę, na której najbezpieczniej i najpożyteczniej możemy spełnić obowiązki na ziemi i zdążyć do nieba”. (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Życiowe decyzje powinny być zawsze poprzedzone modlitwą i rozeznaniem woli Bożej. Trzeba pamiętać, że poczucie szczęścia i satysfakcja w życiu nie są celem procesu rozeznawania, ale pojawiają się jako „skutek uboczny” dobrych decyzji.

3. Przemieniające spotkanie z Jezusem – Życiem

Arcybiskupowi Józefowi Bilczewskiemu przyszło kierować archidiecezją lwowską w czasie, gdy Polska po 123 latach zaborów odzyskiwała na nowo utraconą wolność. W listopadzie 1918 roku skończył pisać obszerny list, a właściwie traktat pedagogiczny poświęcony kształtowaniu charakteru, który opublikował jako List pasterski skierowany do uczniów szkół średnich. Bardzo ciekawie zwraca w nim uwagę, że choć na przestrzeni wieków pojawiało się wielu bardzo szlachetnych ludzi, to nikt z nich nie był w stanie urzeczywistnić w swym życiu ideału doskonałego człowieka. Przywołuje przykład Cyncerona, który stwierdził, że filozofowie opisali wprawdzie, jakie cechy powinien mieć „idealny mędrzec”, jeśli w ogóle się kiedyś pojawi, ale on, Cynceron, żadnego takiego człowieka jeszcze nie spotkał. Natomiast abp Bilczewski ukazuje Osobę, która stanowi ucieleśnienie tego ideału. Jest nią Jezus Chrystus. Jezus pogodził w sobie w harmonijny sposób to, co może wydawać się nie do pogodzenia: „Jest w Nim prawda bez

zarozumiałości, skromność bez afektacji, stałość bez uporu, miękkość bez pobłażliwości, powaga bez wyniosłości, życzliwość bez słabości, umartwienie bez wyszukanej ostrości, pokora razem z godnością, prostota razem z dostojnością, największa ruchliwość obok najgłębszego spokoju, modlitwa, ale i praca, nienawiść do złego, ale współczucie dla złych (...) ukochanie samotności, ale też oddanie się życiu towarzyskiemu, o ile tego wymagało Jego posłannictwo. (...) Chrystus w codziennym obcowaniu z ludźmi był przystępny, pełen szczerości i najwyższej delikatności. (...) Nigdy więcej majestat nie był tak słodki, jak u Jezusa, a dobroć równie majestatyczna” (Św. abp Józef Bilczewski, *Charakter. List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich*).

Prosimy wszystkich Rodziców, Duszpasterzy i Katechetów, by odczytali te słowa jako zachętę do włączenia się w dzieło ewangelizacji, której celem jest budowanie zażyłej więzi z Jezusem. Zróbmy wszystko, by przygotowanie do sakramentów świętych, zwłaszcza sakramentu bierzmowania we wszystkich polskich parafiach miało charakter ewangelizacyjny. Zatrószmy się o rozwój wspólnot ewangelizacyjnych. Doświadczenie głębokich więzi we wspólnocie, pośrodku której jest Chrystus, otwiera serca i stanowi najtrwalszy motyw trwania w przyjaźni z Bogiem.

Drodzy Bracia i Siostry, każde spotkanie z Jezusem to nie tylko okazja, aby kontemplować Jego Osobę, ale też źródło siły do zmiany życia. Mówią o tym historie ludzi, którzy tego doświadczyli i byli w stanie rozpocząć wszystko od nowa niezależnie od okoliczności życiowych i obciążeń z przeszłości. Wymownym znakiem wobec świata jest sprawowanie przez papieża Franciszka Mszy Wieczerzy Pańskiej w zakładach karnych. Odwiedzając w czasie Światowych Dni Młodzieży w Panamie Ośrodek Karny dla Nieletnich papież Franciszek powiedział: „Jezus przełamuje logikę, która oddziela, wyklucza, izoluje i fałszywie dzieli między *dobrymi* a *złymi*. Papież dodał, że „Pan Jezus czyni to stwarzając więzi”.

4. Ku lepszemu poznaniu Jezusa – Prawdy

W jednym ze swoich listów pasterskich abp Bilczewski zwracając uwagę na dobrodziejstwa płynące z korzystania przez jego diecezjan z usług towarzystw ubezpieczeniowych, przypomina, że trzeba również pamiętać o asekuracji swej duszy na szczęśliwe życie wieczne. Polisa ubezpieczeniowa musi być odnawiana co roku, w przeciwnym razie straci ważność. Tak samo stale trzeba dbać o rozwój wiary, aby być ubezpieczonym „od ognia wiecznego i na szczęśliwe życie wieczne” (Św. Abp Józef Bilczewski, *Sumienie. List pasterski w latach wojny 1914-1915*).

Dzisiaj coraz wyraźniej widać konieczność szeroko rozumianej troski o formację stałą dorosłych, w tym o poziom wiedzy religijnej. Abp Józef Bilczewski z właściwą sobie przenikliwością pisał: „Nie wystarcza wyuczenie się na pamięć kilku formułek katechizmu czy dogmatyki i etyki. Nic bardziej religii nie szkodzi jak powierzchowna jej znajomość. (...) Choćbyście i najpilniej się uczyli, to ta szczypta wiedzy religijnej, której nabędziecie w szkole, nie może wam starczyć na całe życie” (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Jako rektor Uniwersytetu Lwowskiego św. Józef Bilczewski wzywał swych studentów, by rozwijali wiedzę religijną poprzez lekturę książek czy słuchanie kazań tak, by zharmonizować znajomość prawd wiary i ich głębokich uzasadnień ze zdobytym

wykształceniem (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Niech każdy z nas postawi sobie pytanie o poziom swojej wiedzy religijnej. Zasada dotycząca ludzkich relacji, w myśl której, jeśli się kogoś kocha, zmierza się do tego, aby go jak najlepiej poznać, obowiązuje także w naszej relacji z Bogiem. Dziś bez przeszkód można dotrzeć do dobrej literatury religijnej w postaci książek i czasopism, działają katolickie rozgłośnie radiowe, dostępne są programy telewizyjne redakcji katolickich. Niewyczerpanym źródłem dobrych treści pogłębiających wiarę jest również internet. Starajmy się korzystać z tych wszystkich możliwości. Szczególnie cenne są organizowane w parafiach spotkania w ramach katechezy dorosłych.

Drodzy Bracia i Siostry,

Zapraszamy Was wszystkich do włączenia się w przeżywanie XII Tygodnia Wychowania w Polsce. Słowa tej zachęty kierujemy do Rodziców, Nauczycieli i Wychowawców, Duszpasterzy i Katechetów, Przedstawicieli środków społecznego przekazu, Parlamentarzystów i Samorządowców odpowiedzialnych za realizację procesu wychowawczego i kształt szkoły w naszej Ojczyźnie.

Niech we wszystkim, co czynimy, towarzyszy nam przesłanie św. abpa Józefa Bilczewskiego: „Panu Bogu dajmy zawsze pierwsze miejsce w naszej myśli i sercu! Nie traćmy Go nigdy z oczu! Niech będzie tą gwiazdą, wedle której mamy się orientować w każdym życia przypadku” (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich).

Jakże ważne jest to, byśmy kształtowali serca własne i bliźnich w oparciu o Ewangelię. Tak uformowane serca będą mężne i zdolne do konfrontacji z trudną sytuacją, w jakiej przychodzi nam żyć. Będą też otwarte na drugiego człowieka, co jest tak istotne zwłaszcza dziś, kiedy tak wiele naszych Sióstr i Braci z Ukrainy uciekając przed wojną przybyło do naszego kraju. Przyjmujemy ich z miłością. Niech nigdy nam nie zabraknie tej miłości i potrzeby bliskości z tymi, którzy nas potrzebują. To jest sprawdzian naszej wiary i owoc wychowania w szkole Chrystusa, który jest Drogą, Prawdą i Życiem.

Na rozpoczynający się wkrótce XII Tydzień Wychowania przyjmijcie Boże błogosławieństwo i zapewnienie o modlitwie w intencji wszystkich polskich Wychowawców oraz tych, wobec których podejmują oni swą posługę.

*Podpisali: Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
obecni na 392. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski,
Zakopane, 6-7 czerwca 2022 r.*

Za zgodność:

+ Artur G. Miziński

Sekretarz Generalny KEP